

KIRSAL ALANLARIN MİMARİ DOKUSUNUN İNCELENMESİ VE KORUMA AMAÇLI DEĞERLENDİRİLMESİ

EXAMINATION OF THE ARCHITECTURAL TEXTURE OF RURAL AREAS AND EVALUATION FOR CONSERVATION

Yunus ERGÜN*

Hüseyin MERTOL**

Öz

Yerleşme, insanların oturduğu, tüm faaliyetlerini gerçekleştirdiği ve faydalandığı alanlar olarak tanımlamak mümkündür. Yerleşmeler kendi içerisinde fonksiyon, büyük gibi faktörlere bağlı olarak farklı şekilde kategorize edilmektedir. Buradan hareketle kırsal yerleşmeler, tarım ve hayvancılık faaliyetlerinin görüldüğü, kentsel yerleşmelerden uzak, doğal ortam etkilenen alanlardır. Bu anlamda kırsal yerleşmeler doğal ortamda etkilenmekte ve doğal ortamı etkilemektedir. Doğal ortamın kırsal yerleşmelerdeki etkisini kırsal mimari dokusunda görmek mümkündür. Kırsal mimari doku, bölgenin jeolojik, jeomorfolojik ve kültürel gibi bir alandan etkilenmektedir. Günümüzde kırsal mimari, gelişmişliğe bağlı olarak değişiklik göstermektedir. Bu değişiklik kırsal mimarının tespitinin yapılmasını ve korunmasını gerekli kılmıştır.

Yapılan çalışmanın amacı Tokat il merkezine bağlı Taşlıçiftlik köyünün mimari dokusunu ortaya çıkarmak ve korunması sağlamaktır. Bu amaç doğrultusunda Taşlıçiftlik köyü ile ilgili literatür taraması yapılmıştır. Literatür taraması ile birlikte arazide sözlü tarih çalışması yapılarak literatür zengin hale getirilmeye çalışılmıştır. Literatür taraması doğrultusunda saha çalışması yapılarak, mimari dokusunun tespiti yapılmıştır. Bununla birlikte arazide yapılan gözlemler doğrultusunda, rölöve çalışması yapılarak evlerin, dolu-boş durumu, harabiyet durumu, kat adedi, işlev durumu ve yapım sistemine dair bilgiler elde edilmiştir. Elde edilen bilgiler CBS üzerinden haritalandırılarak yorumlanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yerleşme, Kırsal Yerleşme, Kırsal Mimari, Tokat, Taşlıçiftlik

Abstract

It is possible to define settlement as areas where people live, carry out all their activities and benefit from it. Settlements are categorized differently depending on factors such as function, size within themselves. Proceeding from this, rural settlements are areas where agricultural and livestock activities are observed, remote from urban settlements, the natural environment is affected. In this sense, rural settlements are affected by the natural environment and affect the natural environment. It is possible to see the influence of the natural environment on rural settlements in the texture of rural architecture. The rural architectural texture is influenced by such an area of the region as geological, geomorphological and cultural. Today, rural architecture varies depending on development. This change made it necessary to identify and protect the rural architecture.

The aim of the study is to reveal the architectural texture of the village of Taşlıçiftlik, which is connected to the city center of Tokat, and to ensure its preservation. In accordance with this purpose, a literature review was

* YL. Öğr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Coğrafya ABD.
Tokat/Turkey, ORCID ID: 0000-0002-2986-6073

** Doç. Dr., Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Coğrafya ABD
Tokat/Turkey, ORCID ORCID ID: 0000-0001-8048-0814

conducted on the village of Taşlıçiftlik. Along with the literature review, oral history studies were carried out in the field and the literature was tried to be enriched. In accordance with the literature review, field work was carried out and the architectural texture was determined. However, in accordance with the observations made on the land, information about the full-empty condition of the houses, the state of ruin, the number of floors, the state of function and the construction system was obtained by conducting a relief study. The information obtained was mapped via GIS and tried to be interpreted.

Key Words: Settlement, Rural Settlement, Rural Architecture, Tokat, Taşlıçiftlik

1. GİRİŞ

Yerleşme, insanoğlunun var olmasıyla anlam kazanan önemli bir kavramdır. Yerleşme insan ve insanın yaptıklarının içeren doğal bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda yerleşme insanların barındığı bir yeryüzü parçası olmanın yanında, yer açısından kendisine özgü bir işgücü ortam oluşturan, öteki topluluklardan ayrılan, kültürü ve özel bir tarihi geçmişinde barındıran mekanlar olarak tanımlanmaktadır (Geray, 1975).

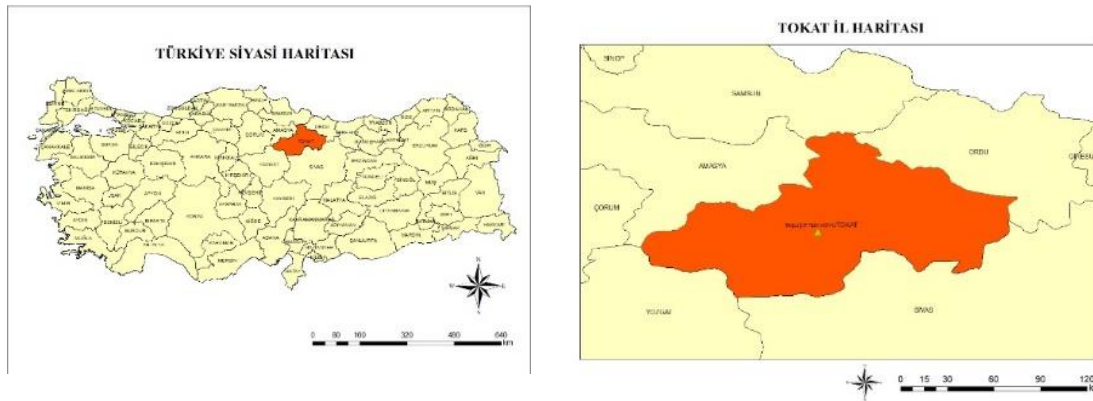
Tarih boyunca insanlık, mağaralardan, metropollere uzanan uzun yolculuğunun temeldeki amacı, barınma ihtiyacını gidermektedir. Bu ihtiyacın karşılanmasının birinci temel şartı yer seçimidir. Yerleşmelerin doğuşu, birden fazla sayıda aile bireylerinin bir araya gelmesi ve yerleşilecek yerin seçimi ile başlamaktadır (Erbilen, 2019). İlk zamanlarda yer seçiminde sadece coğrafi çevreden gelecek tehlikelere karşı güvende olma duygusu ile seçerken, günümüzde ise ekonomik ve sosyal şartlarda göz önünde bulundurulmaktadır. Buradan hareketle yerleşmeler, doğal çevreyi etkilemekte ve etkilenmektedir. Doğal çevreyi etkilemesi ve etkilenmesi yerleşmeyi dinamik bir özellik kazandırmaktadır. 21. Yüzyılda insanoğlunun ulaştığı kültürler gelişmişlik ve eğitim düzeyi, yerleşmelerin doğal ortam üzerinden etkilenme düzeylerinin azalmasına olanak sağlamıştır. Ancak günümüzde halen bazı bölgelerdeki yerleşmelerin, doğal çevrenin kontrolü altında olduğu görülmektedir. Bu anlamda kuruluşundan beri doğal ortam ile iç içe olan yerleşmelerin, ortamlardan etkilenmesi mümkün görülmemektedir (Taş, 2011).

Tarihsel süreç içerisinde yerleşmeler gerek fiziki gerekse beşeri faktörlere bağlı olarak gelişim ve değişim göstermektedir. Yerleşmelerin çeşitli faktörlere bağlı olarak gelişim göstermesi beraberinde kentsel alanlar ile kırsal alanları ortaya çıkarmıştır. Kırsal alan, yerleşim birimlerinin en küçüğü olan çiftliklerden başlayarak köy yerleşmelerine kadar yalnızca binaların sayısı ve niteliği girmemekle birlikte doğal çevresi, tarlaları ve tarım dışı birçok fonksiyonlar da girmektedir. Bununla birlikte kırsal alanların nüfus büyüklüklerinin yanında yerleşmenin, çevresi, biçimi ve ekonomik faaliyetlerin gerçekleştiği kırsal peyzajlarında tanımlamada önemli bir kriter olarak görülmektedir. Bu anlamda yükselti, iklim elemanları, gelenek-görenekler, ziraat faaliyetleri, siyasi yönetim biçimleri kırsal yerleşmeleri biçimlendiren diğer faktörlerdir (Tümertekin ve Özgüç, 2015). Bu biçimlendirmelere bağlı olarak Türk Dil Kurumu kırsal alanları, kentsel yerleşmelere oranla gelir seviyelerinin düşük olduğu ancak kültürel olarak kendisine has yapısı olan ve toplumsal, sosyal hayatını gelenekler doğrultusunda belirlenen yerleşim yerleri olarak ifade etmektedir (TDK, 2020).

İktisat, antropoloji, siyaset ve coğrafya bilimi gibi disiplinlerde kırsal alanlar, kentlere oranla küçük yerleşimler olan yayla, oba, kom, çiftlik, mezra, küçük tarımsal alanlar veya yerleşmeye has işler ile uğraşan birimler olarak tanımlanmaktadır (Nerse ve Türk, 2017). Kentsel alanları ise sosyal ve ekonomik faaliyetlerin yoğun yaşandığı, demografi ve birden çok ölçütleri bakımında farklı şekillerde tanımlamak mümkündür. Bu bağlamda kırsal alan ve

kentsel alanların tanımlanmasında gelişme durumları, kalkınma hızları ve bölgelere göre farklılıkları etkili olmaktadır (Aydemir, 2010). Kırsal alanlar, kentsel alanlara göre fiziki ortamdan daha çok etkilenen ve ekonomik gelir kaynaklarının birincil ekonomik alanlar olarak ifade etmek mümkündür. Kırsal alanları, kentsel alanlardan ayıran bir diğer faktör ise mimari yapılarının farklı olmasıdır. Kırsal Mimarı, yerel halk tarafından yapılmış evler ve diğer evler olarak tanımlanmakla birlikte, halk mimarlığı, yerel mimari, yöresel mimarlık ve kırsal mimari olarak da adlandırılmaktadır (ÇEKÜL, 2012). Bununla birlikte günümüz şartlarında, benzerleri ustalar tarafından, aynı iklim koşullarına ve aynı yöresel malzemeye sahip bir bölge içinde yüzyıllar boyunca fazla değişmeden üretilen kır yapıları, hem sahiplerinin yaşama kültüründen hem de çevredeki doğal etkenlerden kaynaklanan bir mimariye sahiptir. Konut, imkan ve ihtiyaçların gelenek, sosyo-ekonomik yapı ve çevre koşulları içindeki sentezi olarak tanımlanabilir (Çakır, 2000). Buradan hareketle günümüzde kırsal mimarının azaldığı ve geleneksel mimarının yerini modern mimarının almaya başladığını söylemek mümkündür. 21. yüzyılda endüstrileşme, göç ve şehirleşme gibi etkenler kırsal mimarının dokusunun bozulmasına ve yok olma ile karşı karşıya kalmasına neden olmaktadır. Bu durum beraberinde tarımsal üretimin azalmasına, buna bağlı olarak da kentlere doğru göçlerin artmasına neden olmaktadır. Kırsal alanlardan, kentsel alanlara doğru gerçekleşen bu göçler, kırsal alanlarda nüfusun azalmasına ve köylerde kimliksiz yapılaşmaların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Kimliksiz yapıların korunmaması ise kırsal alanların geleneksel dokularının azalmasına ve ortadan kalkmasında etkili olmaktadır. Kırsal alanlardaki mimari dokuların bozulmasında önemli bir diğer nokta ise modernizmin etkisidir. Modernizmin ile birlikte kırsal alanlarda var olan yerleşmeler niteliksiz ve eski olarak algılanmakta ve geleneksel mimari dokunun ortadan kalkmasına neden olabilmektedir. Bu bağlamda kırsal alanların ve kırsal mimari dokunun korunmasına yönelik bölgede yaşayan halk bilinçlendirilerek, geleneksel mimari dokunun, kültürel bir miras olduğu fark ettirilmeye çalışılması gerekmektedir (Aydoğdu, 2021).

Bu çalışma ise Tokat il merkezine bağlı Taşlıçiftlik köyünün mimari dokusunu ortaya çıkararak, koruma amaçlı değerlendirilmesini yapmıştır. Tokat, Karadeniz bölgesinin, Orta Karadeniz bölümünde yer alan bir ildir. Doğusunda Sivas ve Ordu, batısında ise Amasya illeri bulunmaktadır. Tokat ilinin genel yüz ölçümü 10.072 km² olup, 612.646 nüfusu bulunmaktadır. Tokat ili idari bölümler itibariyle 11 ilçeden oluşmaktadır. Tokat il merkezi ise 41 mahalle, 9 belde ve 103 köyden oluşmaktadır. Bu köyler köylerden birisi olan ve araştırma sahasını oluşturan Taşlıçiftlik köyüdür. Taşlıçiftlik köyü 40⁰ 19' 39.7668 Kuzey ve 36⁰ 28' 13.4472 Doğu koordinatlarından yer almakta ve il merkezine 7 km uzaklıktadır. Ayrıca Taşlıçiftlik köyü Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesinin merkez yerleşkesinin yakınında yer almaktadır (Şekil 1).



Şekil 1: Taşlıçiftlik Köyü Lokasyon Haritası

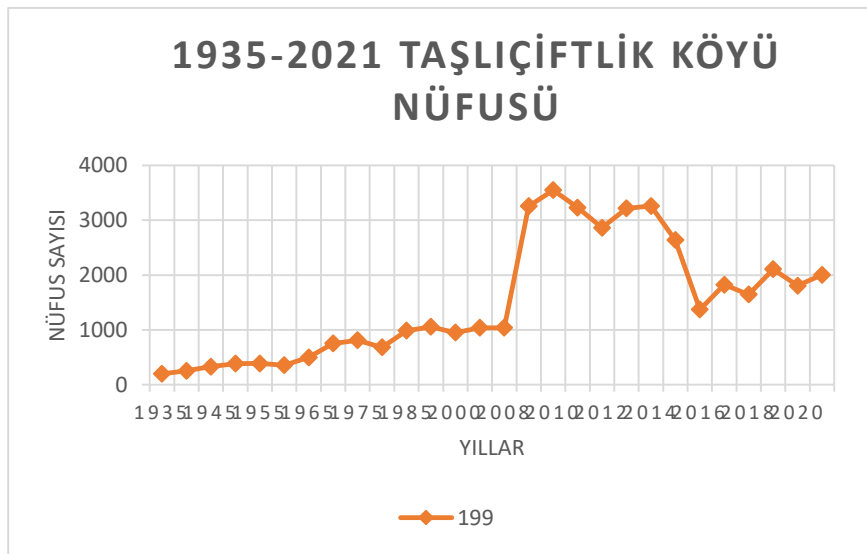


Şekil 2: Taşlıçiftlik Köyü Kuşbakışı Görünümü

Taşlıçiftlik köyünün yerleşim tarihi hakkında kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Ancak 1928 Dahiliye Vekaleti son teşkilatı mülkiyede köylerimiz adlar adlı eserde Taşlıçiftlik olarak değiştirilmiştir. Bununla birlikte yerleşim birimine dair nüfus verileri 1935 yılına kadar ulaşılmıştır. Taşlıçiftlik köyü 1935 yılında toplam nüfusunu 199 kişi olduğu görülmüştür. 1935 yılı ve sonrası tarihlerde nüfusun düzenli bir şekilde arttığı görülmektedir (Şekil 1).

1935 yıllarından 2008 yıllarına kadar belli bir doğrultuda artan nüfus, 2008 sonrası ciddi bir artış gösterdiği görülmektedir. Bu durumun köyün yakınında bulunan Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi (TOGÜ) ile bağlantılı olduğu düşünülmektedir. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesinin 1992 yılında kurulmasıyla birlikte bölge bulunan arazilerin değer kazanması ve sosyal hayatın canlanması çevresinde bulunan kırsal yerleşmelerinde artmasına olanak sağlamıştır. Bu bağlamda 2008 yılında nüfus 1039 iken 2009 yılında 3257 kişiye yükselmiştir (Şekil 2).

21



Şekil 3: Taşlıçiftlik Köyü Yıllara Göre Nüfus Grafiği (TC Başbakanlık, DPT; TÜİK).

Taşlıçiftlik köyünde yapılan görüşmeler neticesinde köyde yaşayan kişilerin bir kısmının il merkezinde çeşitli işlerde çalıştıkları görülmüştür. Bir kısmı ise hayvancılık ve tarımsal üretim ile ilgilendikleri görülmüştür. Ayrıca köyde yaşayanların bir kısmı ise Tokat il merkez otobüs hattında çalıştıkları görülmüştür. Köyde tarım ve hayvancılığın yanında kümes hayvancılığı ve kaz yetiştiriciliğinin de olduğu saha gözlemleriyle tespit edilmiştir.

2. YÖNTEM

Bu çalışmada kırsal mimarinin günümüze ulaşan örneklerini belgelemek, mimari dokusu ile ilgili envanter oluşturmak ve koruma amaçlı değerlendirilmesinin yapılması amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda Tokat il merkezine bağlı Taşlıçiftlik Köyünün tarihi ile ilgili literatür taraması yapılmıştır. Ayrıca gerek köyün tarihsel gelişimi gerekse mimari dokusunun incelenmesine yönelik sözlü tarih çalışmaları yapılmıştır. Yapılan sözlü tarih çalışması ışığında yerleşim alanında ne kadar süredir oturdukları, oturulan evlerin planlarının planlı mı, plansız mı yapıldığı, evlerin temel yapı malzemesinin neler olduğu, ekonomik gelir kaynaklarının neler olduğuna dair bilgiler elde edilmiştir. Bununla birlikte arazide yapılan gözlemler doğrultusunda, rölöve çalışması yapılarak evlerin, dolu-boş durumu, harabiyet durumu, kat adedi, işlev durumu ve yapı sistemine dair bilgiler elde edilmiştir. Elde edilen bilgiler CBS üzerinden haritalandırılarak yorumlanmaya çalışılmıştır.

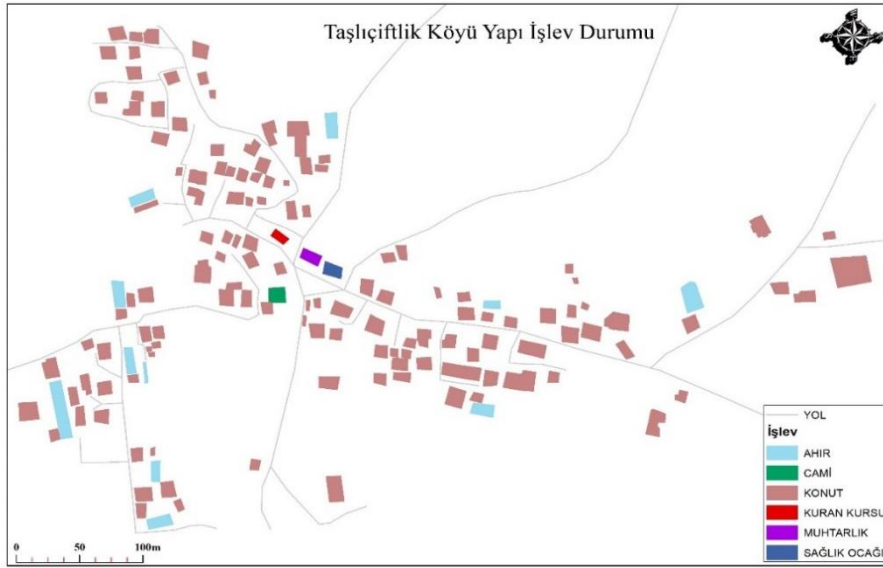
3. BULGULAR

Taşlıçiftlik köyünde toplu yerleşim düzeni olduğu görülmektedir. Köyün içerisinde geçen ana yol etrafında sıralanmış evlerin yer aldığı görülmektedir. Köyün giriş kısmından köyün iç kesimlere kadar sokaklar asfaltlı iken, kimi evlerin önü toprak veya kilit taşı olduğu görülmüştür. Ayrıca köyün iç kesiminden geçen bir yapay kanal yer almaktadır. Yapay kanalın yılın belli döneminde su aktığı, belli dönemde ise suların akmadığı görüşmelere ile tespit edilmiştir.

Köyün genel dokusunun ortaya çıkarılması ve incelenmesi için yapım sistemi, kullanım durumu, işlevi, kat adedi, harabiyet durumları analizleri yapılmıştır. Bu verilere alan çalışması esnasında elde edilmiştir. Elde edilen veriler CBS ile haritalandırılarak yorumlanmaya ve analiz edilmeye çalışılmıştır.

2.1.Yerleşim Yapı İşlev Durumu

Yapılan saha çalışmalarıyla elde edilen verilere göre köyde 120 konut, bir muhtarlık, bir cami, bir okul, bir kuran kursu bir sağlık ocağı ve 15 ahır yapısının olduğu saha çalışmalarıyla tespit edilmiştir. Köyde bulunan camii, muhtarlık, okul, kuran kursu ve sağlık ocaklarının betonarme yapıda olduğu tespit edilmiştir. Ahırların ise bir kısmının taş yapıda, bir kısmının kerpiç yapıda ve bir kısmının ise betonarme yapıda olduğu tespit edilmiştir (Şekil 3).



Şekil 3: Taşlıçiftlik Köyü Yapı İşlev Durumu Haritası

Yerleşme genel itibarıyla kuzey ve güneybatı doğrultuda geliştiği görülmektedir. Yerleşmenin merkezi konumu, köy meydanı olarak ifade edilmektedir. Köy meydanında cami, muhtarlık, sağlık ocağı ve kuran kursu bulunmaktadır. Yerleşimler bu üç yerleşiminde çevresinde gelişerek yayılım göstermiştir. Ayrıca köy meydanında bir da sürekli akış gösteren, köylülerin pınar diye adlandırdıkları çeşme bulunmaktadır. Bu çeşme kaynağını yeraltı sularından aldığı görülmeler neticesinde ortaya çıkmıştır. Sonuç itibarıyla Taşlıçiftlik köyü gerek yerleşim alanı gerekse içinde bulunan konut ve sosyal yapılar gereği gelişime açık bir konumda yer almaktadır.

23



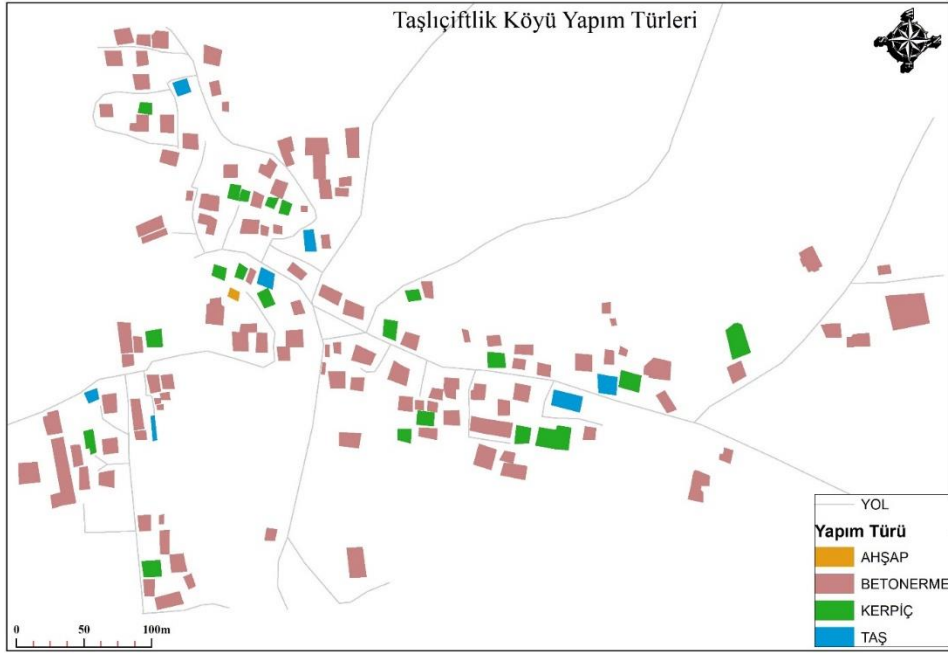
Foto 1: Taşlıçiftlik Köyü Camii



Foto 2: Taşlıçiftlik Köyü Sağlık Ocağı

2.2.Yerleşimin Yapım Türü Özellikleri

Tespit edilen 120 konutun 54'ü kerpiç yapıda, 60'ı betonarme yapıda ve 6'sı ahşap yapıda olduğu tespit edilmiştir. Ahşap ve kerpiç evlerin, betonarme evlere göre daha eski olduğu görülmüştür (Şekil 4).



Şekil 4: Taşlıçiftlik Köyü Yapım Türü Haritası



Taşlıçiftlik köyü yerleşiminin yapım türleri incelendiğinde eski tarihli evlerin yapım türlerinin genellikle kerpiçten yapıldığı görülmektedir. Kerpiçten yapılan evlerin ise genellikle tek katlı olarak inşa edildiği görülmektedir. Arazide yapılan görüşmelerde kerpiç evlerin zeminlerinin molozlar ile doldurularak temellerinin atıldığı ortaya çıkmıştır (Foto 3). Yerleşim alanında bulunan ve taş yapılı mimarilerin ise eklentilerin oluşturduğu görülmüştür. Eski tarihli yapıların bir kısmının taş yapılı olduğu görülmüştür. Ayrıca bazı ahırların da yine taş yapıda olduğu, günümüzde yakın zamanlarda yapılan ahırların ise daha modern yapıldığı görülmüştür (Foto 4).

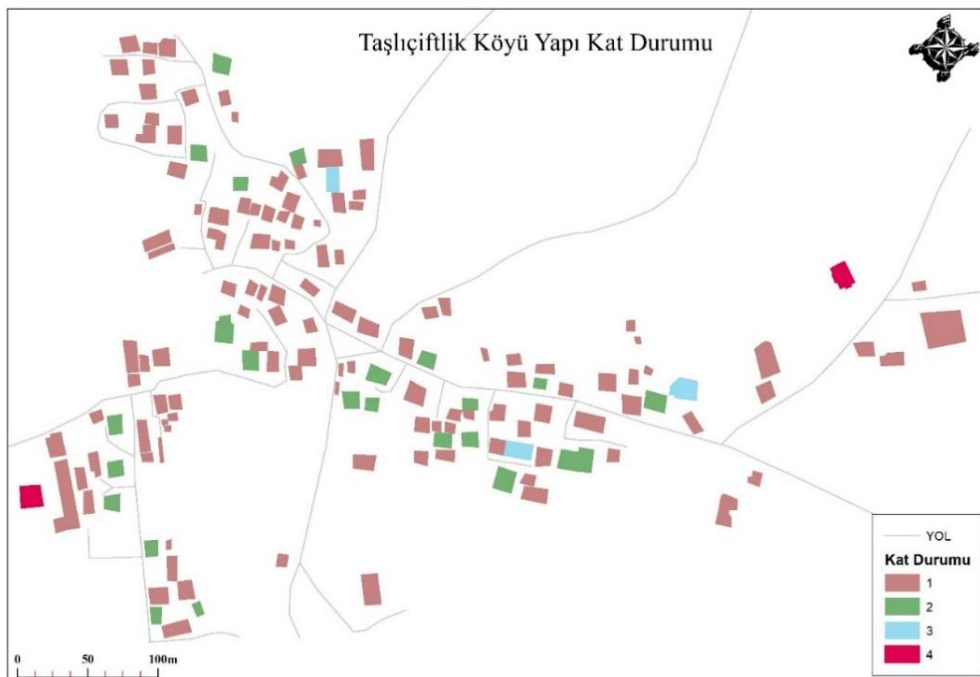


Foto 5: Betonarma Yapılı Modern Konut

Günümüze yakın tarihlerde yapıların konutların ise betonarme olduğu görülmüştür. Modern yapıların genellikle iki katlı olduğu görülmüştür. Ayrıca modern yapı evlerin bir kısmının eklentisiz olduğu, giriş kısmında boş bir alan olduğu görülmektedir (Foto 5). Modern yapıların etrafını duvar veya demirler ile korumaya alınmaya çalışılırken eski yapı evlerin etrafı taşlar ile çevrili olduğu görülmektedir. Buradan hareketle Taşlıçiftlik köyünde bulunan konutların kuruluşundan günümüze kadar ki dönem de gerek kültürel gerekse ekonomik gelişmişliğe bağlı olarak değişim gösterdiği görülmektedir. Kerpiçten yapılan evlerin bazıları yıkılarak yerine yeni modern tarzda konutların yapıldığı görüşmeler ile ortaya çıkmıştır.

2.3. Yerleşimin Yapı Kat Durumu ve Yapı Kullanım Durumu

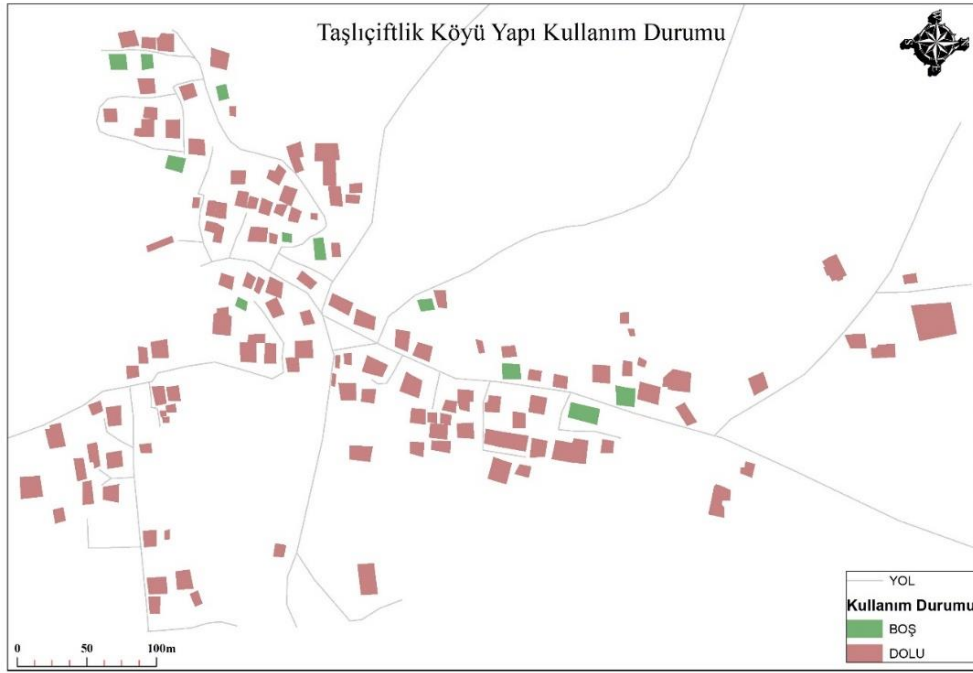
Yapılan saha çalışması sonucunda elde edilen verilere göre Taşlıçiftlik köyündeki evlerin 110'ü tek katlı, 23'ü 2 katlı, 3'ü 3 katlı ve 2'si 4 katlı olduğu tespit edilmiştir. Tek katlı evlerin genellikle eski yapılar olduğu ve kerpiç yapıda olduğu görülmüştür (Şekil 5). 2 katlı evlerin ise bir kısmının betonarme yapıda olduğu bir kısmının ise yine kerpiç yapıda olduğu görülmüştür. Üç katlı evlerin ise daha modern yapıda yapıldığı görülmüştür. Ayrıca köyde inşaatı devam eden çok katlı yapılarında olduğu dikkatleri çekmiştir.



Şekil 5: Taşlıçiftlik Köyü Yapı Kat Durumu Haritası**Foto 6: Kerpiç Yapılı Konut****Foto 7: Taş Yapılı Ahır**

Taşlıçiftlik köyünde bulunan konutların kat durumları, yapım türlerinde olduğu gibi konutların eski veya yeni olma durumlarına göre değişiklik göstermektedir. Bu değişikliği dönemin ekonomik gelişmişliği ile paralellik gösterdiğini söylemek mümkündür. Bu anlamda eski yapıların genellikle tek ve iki katlı olduğu görülürken (Foto 7), modern yapıları betonarme konutların 3 ve üzeri katlarda olduğu görülmektedir. Yerleşim alanının coğrafi konumu itibariyle yeni modern betonarme konutların yapıldığı, inşaatının devam ettiği görülmüştür (Foto 6). Bununla birlikte konutların kullanım durumları dikkate alındığında iki katlı konutların veya üç katlı konutların boş olduğu saha çalışmalarıyla elde edilmiştir.

Taşlıçiftlik köyü yerleşkesinde bulunan 11 konutun boş, 129 konutun dolu olduğu görülmektedir (Şekil 7). Yerleşkede bulunan ahırların kullanımda olması nedeniyle dolu olarak belirtilmiştir. Yerleşkenin Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesine yakın olması ve şehir merkezine yakın olması nedeniyle konutların büyük bit çoğunluğu doludur. Ancak dolu olan kimi konutların detaylı onarım gerektirdiği tespit edilmiştir. Bu konutların kullanımının geleneksel mimari dokusunu koruyarak restorasyonlarının yapılması gerekli görülmektedir.

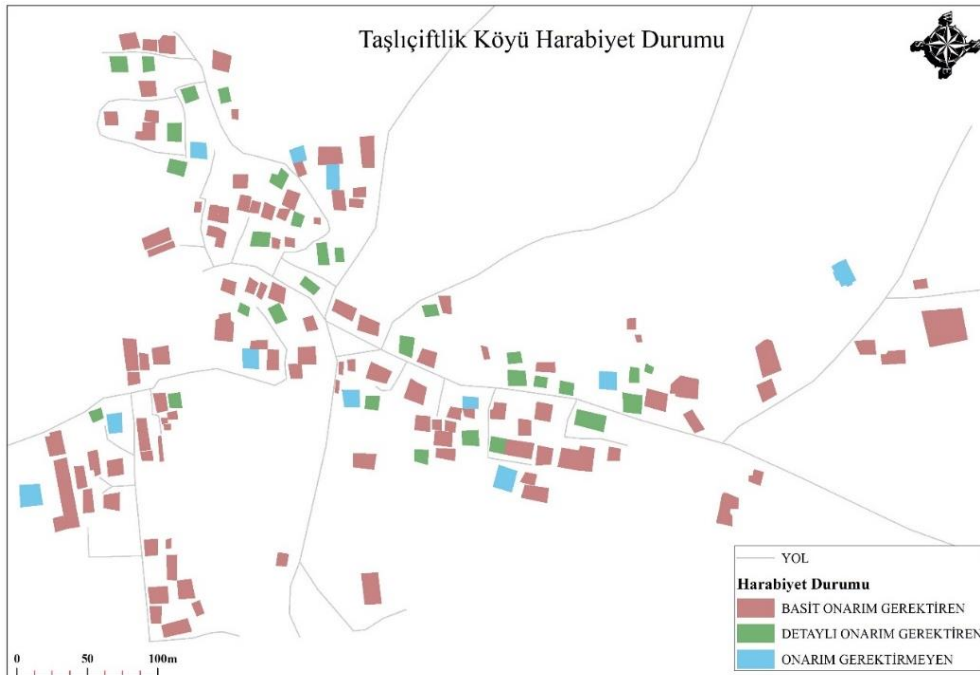


Şekil 6: Taşlıçiftlik Köyü Yapı Kullanım Durum Haritası

2.4.Yerleşimin Yapı Harabiyet Durumu

Yapılan arazi çalışması doğrultusunda elde edilen bilgiler göre Taşlıçiftlik köyünde bulunan bazı konutların detaylı onarım gerektirdiği, bir kısmını basit onarım gerektirdiği ve bir kısmının ise onarım gerektirmediği görülmüştür (Şekil 6). Detaylı onarım gerektiren evlerin genellikle yerleşim yerinin kuruluşu dönemlerinde yapıldığı atıl durumda olan konutlardır. Detaylı onarım gerektiren konutların büyük bir kısmının kullanılmadığı görülmüştür (Foto 8).

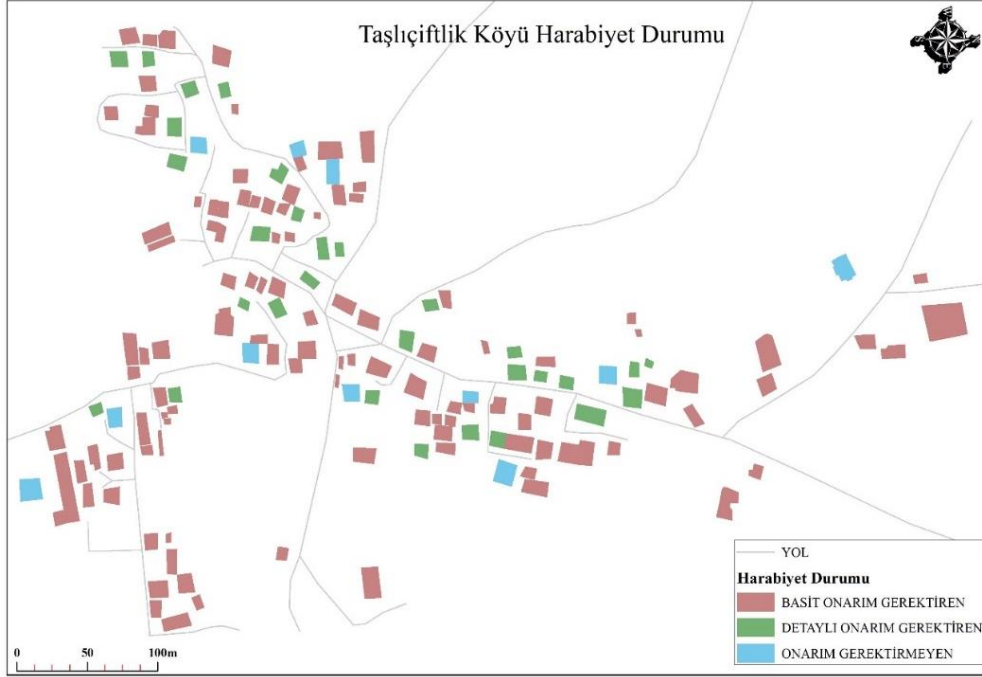
27



Şekil 7: Taşlıçiftlik Köyü Yapı Harabiyet Durum Haritası

2.5. Yerleşimin Yapı Harabiyet Durumu

Yapılan arazi çalışması doğrultusunda elde edilen bilgiler göre Taşlıçiftlik köyünde bulunan bazı konutların detaylı onarım gerektirdiği, bir kısmını basit onarım gerektirdiği ve bir kısmının ise onarım gerektirmediği görülmüştür (Şekil 6). Detaylı onarım gerektiren evlerin genellikle yerleşim yerinin kuruluşu dönemlerinde yapıldığı atıl durumda olan konutlardır. Detaylı onarım gerektiren konutların büyük bir kısmının kullanılmadığı görülmüştür (Foto 8).



Şekil 7: Taşlıçiftlik Köyü Yapı Harabiyet Durum Haritası

Yerleşim alanında bulunan 30 konutun detaylı onarım gerektirdiği görülmüştür. Detaylı onarım gerektiren konutların yapıım türü olarak kerpiç veya taş yapıda olduğu görülmüştür. Bu konutların günümüzde bir kısmının boş olduğu görülürken bir kısmı evlerin eklentisi görevini görmektedir (Foto 9). 95 konutun basit onarım gerektirdiği görülmüştür. Basit onarım gerektiren konutların günümüze yakın tarihlerde yapılması nedeniyle temelinde ve iskelet sisteminde herhangi bir hasar olmadı gözlemler sonucunda elde edilmiştir. Geri kalan 11 konutun onarım gerektirmediğine ulaşılmıştır. Bu konutların ise günümüze çok yakın dönemlerde yapılmış olması herhangi bir hasar veya harabiyetlik görülmemiştir.



Foto 8: Taşlıçiftlik Köyü Harabe Konut



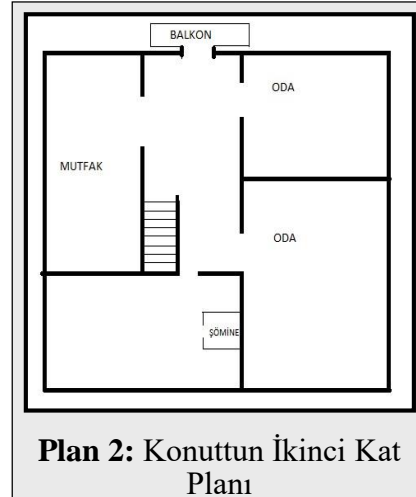
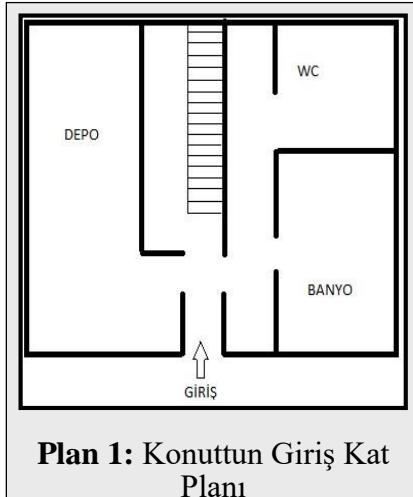
Foto 9: Taşlıçiftlik Köyü Harabe Konut

Taşlıçiftlik köyünde bulunan detaylı onarım gerektiren yapıların, duvarlarının ilk aşaması taşlar ile sağlamlaştırılıp, üst kısımlarının kerpiçten yapıldığı görülmektedir (Foto 10). Kerpiç yapıdan olan ve detaylı onarım gerektiren konutların giriş kısımlarının yüksek olduğu, taş yapıda merdivenlerin yapıldığı görülmüştür. Kimi konutların balkonlarının ahşap yapıda yapıldığı, kapılarının, pencerelerinin de yine ahşap malzemeden yapıldığı görülmüştür (Foto 9). Bu tarz yapıların alt kısmı veya giriş kısmının depo olarak kullanıldığı görülmüştür.



Foto 10: Harabe Konuttun Duvar Yapımı

Giriş kısmının depo üst katlarının oturma odaları olarak yapıldığı görülen evlerin detaylı onarım gerektiren evlerin olması nedeniyle kullanılmamaktadır. Bu bağlamda Taşlıçiftlik köyünde bulunan detaylı onarım gerektiren ve kullanılmayan evin planına bakıldığında giriş kısmının depo olarak kullanıldığı ve giriş kısmını sol ve sağ olarak iki ayrı bölüme ayırdığı görülmüştür. Sol kısmının kışlık yakacak malzemelerin konulduğu bölmeler yer almaktadır. Sağ kısmının ise banyo ve lavabo olarak kullanıldığı görülmüştür (Foto 11). Giriş kapısının karşı kısmında ahşap merdiven ile bir üst kata çıkılmaktadır (Plan 1).



Yapının ikinci katına çıkıldığında ise orta kısmını boş bir alan oluşturmaktadır. Merdivenin karşı tarafından balkona çıkılmaktadır. Sağ tarafta iki oda sol tarafta bir odanın olduğu görülmektedir. Sol taraftaki odanın mutfak olarak kullanıldığı görülmektedir (Foto 14). Sağ tarafta bulunan odalar ise oturma odaları olarak kullanıldığı düşünülmektedir. Ayrıca balkon kısmının hemen karşı kısmında bulunan odanın oturma odası olduğu düşünülmektedir (Foto 12). Ancak odanın giriş kısmının sol tarafından kerpiç malzemeden yapıldığı tespit edilen bir adet şöminenin olduğu görülmüştür. Şömine ısıtmak amacıyla kullanıldığı düşünülmektedir (Foto 13).



Foto 11: Konut Giriş Kısımından Görünüm



Foto 12: Konut İkinci Katta Bulunan Oda'dan Görünüm



Foto 13: Konut İçinde Bulunan Şömine



Foto 14: Konuttun Mutfağı

2. TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Kırsal mimari, kırsal doku birçok farklı disiplinin çalışma alanı içerisinde yer almaktadır. Kırsal mimari doku bölgenin iklimini, kültürünü, geleneksel yapı sistemleri, yapım malzemeleri üzeri gibi birçok faktörler üzerinde etkilidir. Kırsal mimari dokunun araştırılarak, gün yüzüne çıkarmak ve koruma amaçlı değerlendirme yapılarak gerekli önlemlerin alınması önemli görülmektedir. Bu anlamda Tokat il merkezine bağlı Taşlıçiftlik köyü yerleşim alanı kırsal mimari dokusu incelenerek, kırsal koruma bağlamında incelenmeye çalışılmıştır.

Yapılan bu araştırma sonucunda elde edilen verilere göre Taşlıçiftlik köyü yapı işlev durumuna bakıldığında yerleşimin gelişim gösterdiği görülmektedir. Bu anlamda köyde camii, kuran kursu, sağlık ocağı, ilkokul gibi sosyal konutların bulunduğu ve bu konutların yapım türü olarak betonarme yapıda olduğu, tek katlı yapıda oldukları ve basit onarım gerektiren durumda oldukları görülmektedir. Ayrıca bu konutlarda geleneksel kırsal mimari dokunun hissedilmediği görülmüştür. Bununla birlikte yerleşim alanında bulunan konutların büyük bir kısmı basit onarım gerektiren konutlar olduğu görülmüştür. Basit onarım gerektiren konutların ise bir ve iki katlı konutlar olduğu görülmüştür. Detaylı onarım gerektiren konutların genellikle boş olduğu ve kullanılamaz durumda oldukları görülmektedir. Bu konutların yapımında kerpiç ve taş malzemelerin kullanıldıkları da görülmektedir. Sonuç itibarıyla Taşlıçiftlik köyü yerleşim yer konutlarının büyük bir kısmı kırsal mimari dokuyu yansıttıkları ve yapım türlerinde kerpiç ve taş yapıların fazlaca kullanıldığı görülmüştür. Bu anlamda yerleşim yerinde bulunan detaylı onarım gerektiren konutların korunması ve geleneksel mimari dokunun korunması gerektiği görülmüş ve tavsiye edilmektedir.

KAYNAKÇA

Aydoğdu, Merve. Yöresel Mimarinin ve Kırsal Dokunun Korunması: Konya Emen Mahallesi Örneđi. İstanbul: Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, Lisanüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2021.

Aydemir, Elif. Yöresel Mimarinin ve Kırsal Dokunun Korunması: Artvin Şavşat Balıklı Mahallesi Örneđi. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2010.

ÇEKÜL Vakfı. Anadolu'da Kırsal Mimarlık. Bursa: Bursa Büyükşehir Belediyesi, 2012.

Çakır, Suat. Geleneksel Karadeniz Ahşap Konut Yapım Yönteminin Çağdaş Teknoloji Açısından Değerlendirilmesi. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi, 2000.

Erbilen, Üçışık Süheyla. “Türkiye Yerleşme Coğrafyası”. (Ed.) Nuran. Taşlıgil ve Güven. Şahin Türkiye Beşeri ve İktisadi Coğrafyası. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2019.

Eres, Zeynep. “Türkiye’de Geleneksel Kırsal Mimarinin Korunması: Tarihsel Süreç, Yasal Boyut”, Ed.: K.Kutgün. Eyüpgiller ve Zeynep. Eres Prof.Dr. Nur Akın’a Armağan – Mimari ve Kentsel Koruma, İstanbul: YEM Yayınları, 2013.

Geray, Cevat. “Türkiye’de Kırsal Yerleşme Düzeni ve Köy Kent Yaklaşımı.” Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 30(1) (1975).

Nerse, Serdar - Türk, Emrullah. “Kırsal Kentsel İlişkilerde Değişim: Yeni Tanımlamalar ve Kavram Okumaya Yönelik Bir Analiz.” Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi 63 (2017), 504-525.

Taş, Barış. “Sandıklı Bölgesinde Doğal Yapının Kır Yerleşmeleri Üzerindeki Etkileri.” Eastern Geographical Review, 16/26 (2011), 143-162.

Tümertekin, Erol - Özgüç Nazmiye. Beşeri Coğrafya, İnsan, Kültür, Mekân. İstanbul: Çantay Kitabevi, 2015.

Türk Dil Kurumu. Türkçe Sözlük. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları, 2011.